

1-7*

Malebobo's tribe and sections history.

pp. 1-7*

194 (b)

History

index

Mahloane, A.J.

No. K34/124-2-39

5th of 1/

K34/12

Malebobo ke kxosi ya Hananwa (Blaauwberg). ke mosotho wa lehananwa. O axile motse wa xaxe dinhloraneng tša thaba, le letsatsi la mamohla motse wa hake o thabeng. He oya ho ona hoya namelwa, bona he ba namela bare ba a tšepa, sehla se se seratexa xo kudu kwa Hananwa, he motho a nametše monobe a o fula, kala ya robexa, bathare malo lešola! la roba kala ya Nyenobe, nkabe ho hwe motho hore kala ya Nyenobe e šale. Dienywa tša sehla seewe di jena ka lehlokwana la lefeelo, e se bang ka diatla. Leina la malebobo le a theilweng ke bommare ke Mašilo. O bina Thšweni. He a lothša bare a he mothšwening. Leina la xaxe la xo rupa ke Kxaloši. Ka xabo kxosi leboxo xobexo tšwetšwe ba nyana bararo, ka moraxo ya e ba Kxaloši. Pele Kxaloši xa xona kxosi ehgwe e kilexo ya buša Hananwa xe e se Papaxe Matome a Tšela. Matome a Tšela o tswaletšwe Hananwa, a xolela Moletši xe ele mosimane, Kxaloši leyena o tswaletšwe Hananwa. ~~Ke~~ Papaxe Kxaloši ke Matome ke Matome - a - Tšela. Mmaxe Kxaloši ke Ntsoša a Malesa, Kxaitšedi ya Morudu. Mmaxe Kxaloši o bina Kolobe, ke Batale. Ke Kolobe etee le ba seepa-Bana, batho kamoka ba tšwa Bokxalaka. Seepa-Bana ke noka ya xa Makwaiba. Baxananwa ba hloloxile Thšwening xa Malote. Ba xa-Maletexe ba ya Hananwa bare re ya ha Rangwane. Ha Maletexe ke ka thoko ya Phokeng. Seleka o hlomaxane le Maletexe. Seleka o ka pele. Maletexe o kwa fase a Seleka. Mahananwa ha huduxela xongwe. Hae se fa thabeng ke mo motse obexoxona. O lwele dintwa tša Maburu le kibi. Alwale kibi ba lwele boxosi, kibi anyoxela mmamošweu. Kibi yo ke ^{ba} Kaxolo a papa a Kxaloši, ba xa Matswiokwana a Kxomo Ramoloko. Xa a dira selo se sengwe xe a be a buša: Sereto sa xaxe sese: Kxaloši a dinao mosimisa a bompe ya Masako; Lešoxo la tau ya bokxola Kxaloši, banna ba a le xanela bangwe bare la maabane. Bo Rapanyana a Kxwedi, le Bomakoko a Mašiakolo, bangwe bare ke la maloba, bangwe bare ke la maabane. Thšathša batho, ka sethunya

sereto of malebobo

~~ka sethunya~~ o fetsa batho Kxaloši, ore na o be o
 dirang Morenathans, xe o roma bana ba thsela dithong
 a, ba thswarwa dihloxo ke mohanana, ba thswarwa
 dihloxo ke mohanana a mmathšweni, ya nama ya e
 ba molokwana ritê, Metse a šuhlile ledamo, ka a
 thibela nna bo Papa a Mabea, ke xana he a elela
 Nkethane, ke mašilo kwa Setswê, kwa Setswe xa xo
 sa Potliwa, kwa Setswê xo hloxo tša batho di
 dirile morako. Ke mmupudu a Mašiloakxoši,
 mmupudu re fula re iketlile, re fula re kadiela
 dikaleng, di hlare botši di hlaba batho di atla
 dina le nyethwa. A wisa Ntšebe, a wisa motho
 wa maledu (maso) mantso, ya nama ya e ba
 ditšie xo fofa. ~~ke~~ a thunchitše lekxowa la
 ditedu tše dintši la maledu a matelele, makxowa
 a nama a thšaba, ke maina a xaxwe xe a Hoxa
 ntweng. Kxoši Kxaloši, o be a buša botse, o be a
 thakxalala batho, o be a lothša batho peke, le xe o
 be sa mmone. Ke tamolela methepa, a khumana
 nkwe e eja motho e mo weditše ka lehaha, a e
 thunthša. Taba o makatšang e diraxilang xe
 a buša, o be a swelake motše, antše a le ka moxae
 a se kaba a tseba hote o fišitšwe ke mang. le mo
 o tšwelang xona a se o tsebe. A nama a tla a
 foofale. Fula ya Mmamolelane e nele le bakeng
 la xaxwe, xo Kile xwa e ba le tla ya Mohlopi xe
 a buša, Batho ba epa medi ya Sehla se barexo.
 Ke mohlopi ba e setla, e re xela nke ke bupi
 ba, ba apee boxobe ka sona, ba je. Sena le
 medi e me holo ya mašeseme ya boleta, e e reng
 ke dihwêrê. Ngwaha batho ba eja mohlopi, di
 kxomo di bedi e hwa batho ba eja dina ma tša di
 -kxomo. Letsatsi le tšene lerateng xe xo e hwa Papa
 a Kxaloši. Male boxo o hwile ka la 3-1-39
 e le mokxalabye wa ngwaxa e ka bang 100.
 Fula e Kxolo ebe ena.

Sethšaba sa Xananwa, se kile sa aroxana, xe xohwile Kxošī mokxalabye matswiokwana Papa a Kxaloši. Ba bo baka. Balepa ke bona ba kileng ba tšwela, ba faletse xosa buša mokxalabye matswiokwana Papa a Kxaloši. Malepa a be a tšwela moletši maraxe, ba be ba ha ba boela moletši. Sethšaba sa Xananwa xe se aroxana ba be ba baka boxošī. Indona kibi a Hoxa Xananwa a ya mmamošweu. Tšie e bexo e le xona ebe ele tšie Sexo-
ngwana; e se beng maphata. Malwetsi a a tšileng xe xe buša Kxaloši ke mmoko, sekobonyane, le borūfiwa, (smallpox), ke o na malwetsi a bilexo xona xe xe buša Kxaloši. Koloī ke yona selo se makaditšeng Baxanana ba Mmalebule la Thokolo. le ntšanya (bicycle). Mmaleboxo o be a itaola, xa xona Kxošī e bexo e

Inmuša. Naxa ya Xananwa e boya ka Noka ya mokala krena, e boya se tšwa barwana, e boya Ditatšwe, e namile e tšaxana le ya xa Matlala, mollwane ke noka ya mokalakwena, ka thoko ya Bontaba be ba bea mafsika. Moxongwe mellwane e be e tsebya ka dihlare, tse di medilexo mo naxeng. O be ana le matlala ka xore ebe e le yena moahlodi. Basadi ba Xaxe ke bongwana a Rangwaneax, ebe ele yena yo moxolo. Bomma a malea le wabo malome axe wa xa Morudu. maleboxo Kxoši, e be buša ka ngwana Morudu, bo mmakxoši ba Xananwa ke ba xa Morudu, ko bona bahu-maxadi ba Xananwa. Maina a bo papaxe moxatša Kxoši ke Rangata le Morudu.

~~Indona kibi~~

Hlaku ke Indona ya Xananwa, mothšemi ke Indona ya Xananwa, kibi le Modyela ke di Indona tša Xananwa

Hlaku o nna ha Hlaku. Mothšemi o nna Kxaušī, le Ditwatše. Kibi o nna Mmammošweu. Modyela o nna ha Modyela.

IV K34/12 History No 1
tribal Composition

Bb Meleko ya batho ba ka ba tsebang ke
e:- ke ba Ha Seaneho, Ba ha Kxatla,
Ba ha tsita, Ba Ha Mothemane, le ba Ha
Kxobe.

Ba ha Seaneho ba bina phuti, ke ba Kxalaka
Ba hlolexile naxeng ya Barotswi, ba tloxile
xona ka sexoboko, ka bontsi ka bona, ba ya ba
thema metse wa bona ka fase a thaba tša
Makxabeng kwa fase fase, kxauksi le bo Ralebadi,
xona ba dula xona ba thoma xo tšeelana le batho
ba Makxabeng. Makxabeng Seaneho a tšea morwedi
a Ramasenya mmate merongwa, ya pele ba mosadi
wa bona wa bona, a boete a tšea mosadi wa boledi
ngwana Mothemane wa thaba ya Makxabeng,
wa hlolexile xa Kole. Ngwana Ramasenya le xe e bee
le mosadi ya moroto o ee a tšwafa. Ngwana Mothemane
e bee e le mmate ruu, a lema kudu, a bolaya
mabele, di gudi, le di kxomo; A reka
pudi, ya taxala kudu ya di tšeni. A
nthša masome a mahlano a diphoko a reka
kdoi e ba pala bare e nyaka masome a mahlano
a diphoko. Ka fauwe ngwana Mothemane a tsoga
ya e ba mohumi, a feta ngwana Ramasenya
ka dithoto le barua ba ngwana Mothemane
ba reka di kxomo ba Sama Tamane le Gauteng.

194 rona K34/12
 Salla se rona, sa basa lla se the wanelwa. Xwa
 nyakwa bolao, a bolokwa, ya e ba sellose
 sexob xare xa babaso le ba basweu. Ba ha kxatla
 ba hlolexile Bokwena, Phokeng. Kxatla o tšere
 morwedi; a mothemane. Ebe ele monna yo maatla
 wa xo rata xo tsoma diphoofolo. mothemane
 o hlolexile xa kobe, Thalaxane, o bina Noko.
 O theile motse wa xa mothemane, Ba xa mothemane
 ba bušwa Bokone ba hlanhlaxane. Ke batho ba
 xo rata batho. mothemane o nna fase fase,
 kwa matsidintšing fa xo sepela, ⁶dira-xardi-bonwe.
 Ba Ha kxobe ba hlolexile Tsutšeng (Swaziland)
 ke ba thokwa. Ke ba lothša bare a xe mothokwa!
 Lotebele! Ke bona baemaemi, ba falalešeng
 naxeng tšeno kxalê. Mokxalabye kxobe a o be
 a tšere ngwana ~~Rabaxo~~ a bitšwa ana le
 ngwana o tee, ka moraxo a tšea ~~yo~~ yo mongwe
 mosadi, a ba le yena bana ba bahlano. Masoxana
 a mararo le bannyana ba babedi. Kxobe o be
 ele monna yo boxale, o bolaitle nkwe a le tee,
 O be a dutše Lekhurong, ka moraxo tlelwa ke
 pelo, ana a le tee kwa thabeng, a letša
 dithšipiyana, ba mo alafa, a fola. A tloxa
 le mosadi ba ya ba nna ~~a~~ Dibeng-a -
 -mmoto, a belexa bana ba xaxe xona mouwe.
 Kxobe a mmadikila o be a rata batho, a ba
 sexiša, o humane leleme le jo tlolatloka ka
 xare xa makabetla a yeno. Taba e abeng
 a tena ka yona šei: O be a sobasoba.
 Fa a dutšeng xona o feela tše makeke
 sebešong. A ba ripela matsatši a bona modimo
 asešo a ba Hoša, e le yona pakwayafase.
 A topelela; topelela batho ka medi ya ^{mp}holo,
 le boko fa kxena o be a na nabo.

8/12 194 VII History no 1 4/2/39 K34/12
Tribal Composition

Boko bya kwena ke mpholo o makatsang,
xa le sobele xe motho a bojele, o ya karalala.
Nama ya kwena le yona ke ona mpholo o moxolo.
Ka moraxo monna yo tsoxe a tšwa ke
bolwetši byo boxolo, alwala a ba a tšwa base,
a thoma xo bolela dithšweni tša xaxe, tše
a di išišeng mobung o batang, Ave ke
bolaile mokete, le mokete; le mokete;
mamohla ke bolaile ngwana ke xe lempona
ke lwala byale. O be a hwa beke kamoka
a sa hwele ruri, a ehwa a tsoxa, a ehwa a
tsoxa. Ba habo ba ba ba hanetša batho he
ba tsena ka ntlong, bare le tla kxona le
tsena o sa fafatla, A bolela bobele ka
moka bo a bo divileng. O be a šiša ese
wa xo bonwa ke motho. A direxile
mphukudi a sa le nameng, a bolela tše
kxolo. A hwa lehu le Tebé. He a šetše a
feditše ^{beke} a dira byalo, ka moraxo a hwa,
e le maobolo fela xo sa hlwe kona le
motho ka teng. Le byalo ka mphukudi;
o a tsoxa, o sepela a thšoša batho.
Tšatši le laingwe e tile mokxonyana a hake
o tile a mmona mosekare, a nama kxoxa
letsuralo; alwala; le byale, o alwala, xa xo
ngaka e ka mo alafang. From A. J. Mahloana
Informant: old Thokoko Carlsruke P. Bag.
Age Regiment Le Koba ends 194 via P. P. Rust